

שער הכניעה

שער הכניעה - פרק ה

והחמישי כאשר יחשוב בגדולת הבורא יתברך ועוז גבורתו המשקיף על נראהו ונסתרו ויתן אל לבו הענין הגדול הזה כמו שזכרו רבותינו ז"ל על הרבה חסידים שהיו בדורות העוברים מן המורא והגדולה והוא מה שאמרו נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות ואמרו על יונתן בן עוזיאל כשהיה דורש בתורה כל עוף שהיה פורח עליו מיד נשרף ואין ספק שמעלת הנביאים למעלה ממעלתם ותמצא הנביאים כי היה כחם נמס וכורעים ומשתחווים בפגיעת המלאכים כמו שאמר בדניאל ויהושע והרבה כמוהם ותמצא בספרי הנביאים כי המלאכים כורעים ומשתחווים לבורא יתברך כמו שאמר (נחמיה ט) וצבא השמים לך משתחווים ואמר (איוב ד) הן בעבדיו לא יאמין וגוי' (תהלים כט) ובהיכלו כלו אומר כבוד ואמר (ישעיה ו) וקרא זה אל זה ואמר קדוש וגוי' ובמה שהוא נראה לדעתנו מצד ברוריו כמו השמש והירח והכוכבים והגלגל והארץ וכל אשר עליה ממוצק וצמח וחי די למי שיבין וישכיל כמו שאמר (תהלים צב) מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך איש בער לא ידע וגוי' ואמר (ישעיה מ) כל הגוים כאין נגדו ואמר (דניאל ל) כל דיירי ארעא כלא חשיבין וכאשר יחשוב הנלבב המבין בערך המדברים וערך המדברים אל כדור הארץ וכדור הארץ אל גלגל הירח וגלגל הירח אל גלגל העליון והכל אצל גדולת הבורא יתברך כאין יכנע בנפשו וישפל לפני בוראו כמו שאמר (תהלים ח) מה אנוש כי תזכרנו וגוי'

והששי כשקורא בספרי הנביאים ורואה חוזק עונש הגאים והגבוהים כמו שאמר בגאות והגבהות (ישעיה ב) עיני גבהות אדם שפל ושח רום אנשים ונשגב וגוי' ואמר (שם) כי יום לה' צבאות על כל גאה ורם ועל כל נשא ושפל ואמר בשתי הכתות (תהלים קמז) מעודד ענוים ה' משפיל רשעים עדי ארץ וגוי' ואמר (שם קלח) כי רם ה' ושפל יראה וגוי' ואמר בשפלים (שם לז) וענוים יירשו ארץ ואמר (ישעיה סא) יען משח ה' אותי לבשר ענוים ואמר (משלי טז) לפני שבר גאון ואמר (שם יח) לפני שבר יגבה לב איש

והשביעי כשיראה תהפוכות עניני הברואים בעולם ומהירות התחלפות הממלכות והממשלות בו והעתקות אנשיו מענין אל ענין והשחתת עם לתקנת עם אחר וסוף הכל אל המות כמ"ש (תהלים מט) כצאן לשאול שתו מות ירעם וגוי' יכנע ולא יתגאה במאומה מהון העולם ולא יבטח לבו על דבר ממנו כמו שכתוב (שם מ) אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים וגוי' וכשלא יהיה לב האדם ריק מאחד מאלה השבעה ענינים אשר זכרנו יהיה תמיד נכנע ושפל עד אשר תהיה לו הכניעה טבע דבק לא יפרד ממנו וכאשר ידבק בכניעה תרחיק ממנו כל פגעי הגאווה והגובה והגדולה כאשר הקדמנו וינצל בה מן החטא והמכשול כמ"ש (שמות כ) ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו ואמרו חכמינו ז"ל הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עברה דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. מאין באת מטפה סרוחה ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא

שער הכניעה - פרק ו

אבל המנהגים שראוי לנהוג בהם בעל הכניעה הם עשרה

הראשון דעת אלהים ומדותיו הטובות והיתרון אשר נתן לאדם על שאר בעלי החיים כמ"ש (תהלים ח) תמשילהו במעשי ידיך כאשר יכיר גודל עצמות הבורא ורוממות גבורתו וחכמתו העליונה יכנע לו וישפל לפניו וילמד ממה שצוה החכם (משלי כה) אל תתהדר לפני מלך כ"ש לפני ממ"ה ואדוני האדונים יתעלה מדמות ומהמשל כמו שאמרה חנה (שמואל א ב) אין קדוש כה' כי אין בלתך

והשני לדעת חיובי התורה והשכל ולקרוא בספר תורת האלהים ולעמוד על החכמה המושכלת והמקובלת ללמוד ממנה תנאי הכניעה ומקומות הנהגתה

והשלישי רוחב הלב וסבלות מה שישנא מן הדברים ומן המעשים מן הבורא ית' כמו שאמר (תהלים ז) אם גמלתי שולמי רע וגוי' ואמר (משלי כד) אל תאמר כאשר עשה לי כן אעשה לו ואמרו רז"ל הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עושים מאהבה ושמחים ביסורים עליהם הכתוב אומר (שופטים ה) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו והוא הנקרא אצלם מעביר על מדותיו

והרביעי עשות הטוב לבני אדם ודבר טוב להם ולדונם לזכות ושלא יספר בגנותם ושימחול להם מה שידברו בו ויספרו בגנותו ואם אינם ראויים לכך כמו שאמר (קהלת י) גם במדעך מלך אל תקלל ואמר (תהלים נ) פיד שלחת ברעה תשב באחיך תדבר בבן אמך תתן דופי וממחילת הדבור הרע והגנוי מה שאמר הכתוב (במדבר יב) ותדבר מרים ואהרן במשה ואמר (שם) והאיש משה ענו מאד מפני שמחל להם. ומזה מה שאמר החכם (קהלת ז) גם לכל הדברים אשר ידברו אל תתן לבך ואמר (שם) כי גם פעמים רבות ידע לבך וגוי' ואמרו חכמינו ז"ל מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע רננות ולא נענה ירד ר' עקיבא ואמר אבינו מלכנו ונענה יצתה ב"ק ואמרה לא שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו ונאמר על אחד מן החסידים שעבר על נבלת כלב מסרחת מאד ואמרו לו תלמידיו כמה מסרחת נבלה זאת אמר להם כמה לבנים שניה ונתחרטו על מה שספרו בגנותה וכיון שהוא גנאי לספר בגנות כלב מת כ"ש באדם חי וכיון שהוא טוב לשבח נבלת כלב בלובן שניה כ"ש שהוא חובה לפי זה לשבח אדם משכיל ומבין והיתה כוונתו להוכיחם שלא ילמדו לשונם לדבר רע וישוב להם טבע וכן כשילמדו לשונם לדבר טוב ישוב להם טבע קבוע כמ"ש (תהלים טו) לא רגל על לשונו ואמר בהיפך זה (שם נב) הוות תחשוב לשונך וגוי' אהבת כל דברי בלע ואמר (שם קכ) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה